

Integráció az innováció útján, megalakult az Európai Innovációs Tanács

Hogyan fejlődött az uniós innovációs politika az elmúlt években? Mi vezetett az Európai Innovációs Tanács megalakulásához? Milyen az integráció innovációs jövőképe? Ezekre a kérdésekre keresi a választ az elemzés.

2021. március 18-án a Bizottság bejelentette, hogy az Európai Innovációs Tanács (EIC) a kétéves pilotműködést követően teljes jogú uniós tanácsná lépett elő. Az Európai Innovációs Tanács támogatásai révén az Európai Innovációs és Technológiai Intézettel¹ együttműködve Európa versenyképességének növelését és tudáskapacitásának kiaknázását célozza.

Az innovációs politika jelentősége széles körben elismert. Szorosan kapcsolódik továbbá más uniós politikákhoz is, úgymint a foglalkoztatási, a versenyképességi, a környezetvédelmi, az ipari és az energiaügyi politikához. Az innováció szerepe, hogy a kutatási eredményeket új és jobb szolgáltatások és termékek formájában realizálja a globális piacon való versenyképesség megőrzése és az EU-ban élő emberek életminőségének javítása érdekében. Az innovációs kapacitása Európának nagy, de ahogy ez a 2021-es Európai Digitális Napon is elhangzott, azért nem tudja felvenni a kontinens a versenyt az Egyesült Államokkal, mert a magas kockázatú befektetők az amerikai piacon vannak. Az uniós kutatási és technológiafejlesztési (KTF) politika jogalapja az EUMSZ 179–190. cikke. Az Unió KTF-politikájának fő eszköze a célkitűzéseket, prioritásokat és a támogatás pénzügyi keretét néhány éves viszonylatban meghatározó többéves keretprogram. A KTF-keretprogramokat az Európai

¹ Az Európai Innovációs és Technológiai Intézetet (EIT) 2008-ban hozta létre az 1292/2013/EK rendelettel módosított 294/2008/EK rendelet. Átfogó célja a fenntartható uniós gazdasági növekedés és versenyképesség ösztönzése a tagállamok és az Unió innovációs kapacitásának megerősítése révén. Az EIT ezeket a célkitűzéseket elsősorban tudományos és innovációs társulásai révén valósítja meg, amelyek több mint 1200 üzleti, kutatási és oktatási partnert tömörítenek. Az EIT szerves részét képezi a Horizont Európa programra (2021–2027) vonatkozó bizottsági javaslatnak, és különösen e program nyílt innovációs pillérének, de külön jogalappal rendelkezik (az EIT-rendelet).

Parlament és a Tanács fogadja el az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal folytatott konzultációt követően, rendes jogalkotási eljárás keretében.

Az Európai Innovációs Tanács víziója az Európai Bizottságban, különösképpen az akkor tárcájához tartozó Carlos Moedas, a kutatásért, az innovációért és a tudományért felelős biztos törekvései között jelent meg 2015-ben. Azért is látta szükségesnek, mert a Bizottság megegyezett abban, hogy a növekvő nemzetközi versenyben Európának magasabb sebességre kell kapcsolnia, ami a kutatást és az innovációt illeti. Mindezt a Horizont 2020 program megvalósításának félidejében, a program továbbfejlesztésének előkészítése során fogalmazta meg az intézmény, amely szerint Európának meg kell reformálnia az áttörést hozó innovációt támogató intézkedéseit is, mégpedig egy új Európai Innovációs Tanács létrehozása révén, amelynek új, a polgárokhoz is közeli célorientált látásmódot kell meghonosítania a kutatás és az innováció területén. A kutatási biztos terve a tanáccsal kapcsolatosan egy olyan szervezet létrehozása, amely segít megtalálni az áttörést jelentő európai technológiákat, támogatja a tehetséggondozást, és előmozdítja az Egyesült Államokkal szembeni innovációs lemaradás leküzdését. A koncepció szerint olyan intézményként működne, amely nemcsak szakpolitikai tanácsadói szerepet tölt be, hanem – kockázatitőke-befektetőhöz hasonló bírálati módszert követve – részt vesz a nyertes innovációs pályaművek kiválasztásában. A Bizottság a Horizont Európa Program részeként javasolta az Európai Innovációs Tanács létrehozását, hogy közös platformot kínáljon a nagy potenciállal rendelkező és áttörést jelentő technológiák, valamint a terjeszkedési potenciállal rendelkező innovatív vállalkozások számára.

Ezt követően 2016-ban az Európai Innovációs Tanács felállításáról nyilvános konzultációt folytatott a Bizottság a vállalkozások, egyetemek és kutatóintézetek, nemzeti és regionális hatóságok, valamint az érdekképviseleti szervek véleményére és ötleteire összpontosítva. A Bizottság 2017 januárjában létrehozta az innovátorok munkacsoportját, amely segítette az EIC kialakítását a Bizottság Horizont 2020 utódprogramjára irányuló javaslatok keretében. A munkacsoport az *Európa visszatérése: Az úttörő innováció felgyorsítása* című jelentésében támogatta a Tanács felállításának szükségességét.

A politikai és társadalmi akarat tehát megnyilvánult az európai polgárok és az uniós intézmények részéről az Európai Innovációs Tanács felállítására, ami azt eredményezte, hogy 2018 és 2020 között egy pilotprojektet indított a Bizottság. A 2018 és 2020 közötti kísérleti szakaszban – amelynek céljaira 2,7 milliárd eurót különítettek el az EU-költségvetésből – az Európai Innovációs Tanács fontos szerepet játszott azoknak a dinamikusan fejlődő, magas

kockázatú újító ötleteknek a felkutatásában, amelyek egészen új piaci szegmenseket hozhatnak létre. Az Európai Innovációs Tanács kísérleti projektje támogatta az áttörő, új piacot, munkahelyeket teremtő és növekedést ösztönző innovációs potenciállal rendelkező kutatókat és innovátorokat. A projekt két finanszírozási eszközzel rendelkezett, az EIC Pathfinder és az EIC Accelerator kísérleti programokkal. Az első Pathfinder a FET-Open kezdeményezésében a kezdeti stádiumban lévő gyors növekedési potenciálú projekteket támogatta, valamint a FET-Proactive program a magas kockázatú kutatási és innovációs projekteknél nyújtott finansiális segítséget. Az EIC Accelerator azonban kifejezetten a kkv-kra fókuszálta a piacközeli projektek támogatását célozta. 2021-ben már Mariya Gabriel gigantikus biztosi portfóliójához került az Európai Innovációs Tanács, amely pilotprogramjának kedvezményezettjei bebizonyították, hogy a külső befektetők bevonásának képessége nőtt. A kísérleti időszak alatt az EIC kedvezményezettjeinek csaknem 5 milliárd eurót sikerült összegyűjteniük külső befektetőktől, és közülük 40-nek sikerült 100 millió euró feletti értéket elérnie.

Mi történik az Európai Horizonton?

Az eddigi legambiciózusabb új program az előző kutatási és innovációs program (Horizont 2020) eredményeire és sikereire építve azt kívánja biztosítani, hogy az EU a globális kutatás és innováció élvonalában maradjon. 2018-ban Carlos Moedas már arról nyilatkozott, hogy az Európai Horizont Program részeként növelni kívánják az Európai Kutatási Tanács (EKT) számára biztosított finanszírozást annak érdekében, hogy az EU tudományos életben kivívott globális vezető szerepe megerősödjön, és az uniós kutatás terén új, ambiciózus küldetések kialakításával ismét bevonja a polgárokat. Az EKT a Marie Skłodowska-Curie program mellett új elemként beemeli az Európai Innovációs Tanácsot is az innováció előmozdítására, két fő finanszírozási eszköz révén lefedve az új piacok létrehozásának potenciáljával rendelkező, főleg nagy kockázatú innovációk korai szakaszának és a fejlesztési, piaci bevezetési szakaszának közvetlen támogatására. A Tanács a budapesti székhelyű Európai Innovációs és Technológiai Intézetet egészíti ki a tervszerűen.

A Tanács és a Parlament is szorgalmazta a bizottsági javaslatot, így nem csoda, hogy a 2018 júniusában, 94,1 milliárd eurós finanszírozási javaslattal benyújtott Horizont Európa csomagban (a program végül 95,5 milliárd euró támogatást kapott) az Európai Innovációs Tanács felállítása is helyet kapott.

A program költségvetését persze csak akkor véglegesíthették, miután megállapodás született a 2021–2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről.

2019 áprilisában a Tanács megállapodott az Európai Horizont keretprogram végrehajtását szolgáló egyedi program létrehozásáról szóló tanácsi határozat tervezetének² központi részéről. Ez a program határozza meg az Európai Horizont – a 2021–2027 közötti évekre vonatkozó uniós kutatási és innovációs keretprogram – végrehajtása céljából előirányzott operatív célkitűzéseket és tevékenységtípusokat. A határozat prioritásai között megjelenik többek között az Európai Innovációs Tanácsnak a Bizottság általi létrehozása is, valamint az Európai Kutatási Térség megszilárdítása. Jól látható, hogy Európai Horizont nélkül nem létezik az Európai Innovációs Tanács sem.

A három pillérré épülő Európai Horizont keretprogram megállapítja a program céljait és felépítését, valamint a program finanszírozásának módjait és a finanszírozás nyújtására vonatkozó szabályokat. Az Európai Horizont az Unió vezérprogramja, amellyel az Unió egy elképzelés megszületésétől annak piaci elterjedéséig támogatni kívánja a kutatást és az innovációt, kiegészítve a nemzeti és a regionális forrásokat.

Az *első pillér (Tudományos kiválóság)* célja a kiváló tudományos alaptevékenységek támogatása. Ez a pillér tervezi megerősíteni az Unió tudományos vezető szerepét, továbbá magas színvonalú ismereteket és készségeket kifejlesztését ösztönzi. A *második pillér (Globális kihívások és európai ipari versenyképesség)* a társadalmi kihívásokra választ kereső és az ipari technológiákra irányuló kutatást kívánja támogatni kutatási partnerségek és klaszterek létrehozásával olyan területeken, mint az egészségügy, a biztonság, a digitális és a kulcsfontosságú alaptermotechnológiák, az éghajlatváltozás, az energia, a mobilitás, az élelmiszerek és a természeti erőforrások. A *harmadik pillér (Innovatív Európa)* az Európai Innovációs Tanács létrehozásával az áttörést hozó és a diszruptív innováció elterjesztését helyezi előtérbe.

² Európai Bizottság: *Javaslat – A Tanács határozata az Európai horizont kutatási és innovációs keretprogram végrehajtását szolgáló egyedi program létrehozásáról*. COM(2018) 436 végleges (2018. június 7.).

Integráció az innováció útján, megalakult az Európai Innovációs Tanács

I. pillér Tudományos kiválóság	II. pillér Globális kihívások és európai ipari versenyképesség	III. pillér Innovatív Európa
<ul style="list-style-type: none">- Európai Kutatási Tanács- Marie Skłodowska-Curie Program- Kutatási Térség	<ul style="list-style-type: none">- Egészségügy- Kultúra, befogadó társadalom- Civil védelem- Digitalizáció, ipar, űrtechnológia- Klíma, energia, mobilitás- Élelmiszer, biogazdaság, természeti erőforrások, mezőgazdaság, környezet	<ul style="list-style-type: none">- Európai Innovációs Tanács- Európai Fejlesztési Térség- Európai Innovációs és Technológiai Intézet

1. ábra: Az Európai Horizont Program struktúrájáról

Forrás: https://ec.europa.eu/info/horizon-europe_en

2021-ben létrejön az Európai Innovációs Tanács

Végül 2021-ben megkezdte munkáját az Európai Innovációs Tanács. Az Európai Horizont keretprogram hárompilléres szerkezete megmaradt, de azért a rendszerben található néhány újdonságot. A III. pillér az „Innovatív Európa” elnevezést kapta, és nevéhez híven ide kerültek az innovációval kapcsolatos kezdeményezések: az újonnan megalakított Európai Innovációs Tanács, az európai innovációs ökoszisztémák és a budapesti székhellyel működő Európai Innovációs és Technológiai Intézet is.

Az Európai Innovációs Tanács programja szerint a pilotműködéshez hasonló újdonságokat vezetett be. Ezek között található az EIC Accelerator program, amelynek 1 milliárd eurós kerete van (amelyből vállalkozásonként legfeljebb 2,5 millió euró hívható le), ami egy új, innovátorbarát pályázati rendszert jelent a kkv-k (legfeljebb 500 főt foglalkoztató) és startupvállalkozások számára innovatív fejlesztések kidolgozására. Ezenkívül a Tanács a kiválasztott vállalkozásai számára coachingot, mentorálást, befektetőkhöz és vállalatokhoz való hozzáférést, valamint számos más lehetőséget biztosít. A mai napon nyílik meg az első pályázati felhívás az EIC Accelerator Kihívásra, amely az EIC Accelerator Openhez hasonlóan, a tudományos felfedezésekre vagy a technológiai áttörésekre („mélytechnológiára”) épülő innovációkra összpontosít. Az egyik első felhívás a stratégiai digitális és egészségügyi technológiákat emeli fókuszba, és olyan kkv-k jelentkezését várják, amelyek a következő területek valamelyikén állnak elő áttörő innovatív ötlettel:

- digitális technológiák: eszközök, módszerek, rendszerek, valamint működési elvek, folyamatok és szabványok, amelyek az IKT-technológiai

- iparra vonatkoznak, például fejlett nagy teljesítményű számítástechnika, éles számítástechnika, kvantumtechnológiák, kiberbiztonság, mesterséges intelligencia, blokklánc, felhő-infrastruktúra technológiák és technológiák a tárgyak internetéhez;
- egészségügyi technológiák:
 - mesterséges intelligencia által vezérelt eszközök a korai diagnózis felállításához;
 - új megközelítések a sejt- és génterápiában, különösen a rák esetében; új biomarkerek kifejlesztése klinikai prognózis, betegmonitorozás; bioprocesszor 4.0 (digitalizáció a biotechnológia/biofarmaindpar biológiai fejlődésének szakaszaiban);
 - egészségügyi hírszerzési szolgáltatások;
 - e-egészségügyi megoldások az egészségügyi rendszerek, az orvosi gyakorlat és az intenzív osztályok számára.

A pályázati felhívás megtekintésére és a jelentkezésre júniusig nyílik lehetőség az uniós források lehívásakor megszokott webgate felületen.

A másik most nyíló pályázat az Accelerator Kihívásra a Green Deal innovációk a gazdaságélénkítéshez című projekt, amely támogatja a Green Deal és fenntarthatósági célok megvalósítását szem előtt tartó kkv-kat.

Az „úttörő” kutatásokat pedig az EIC Pathfinder program támogatja, amelyet kifejezetten multidiszciplináris kutatócsoportok számára alakítottak ki, mivel az Európai Horizont programnak ebben az új ciklusban kiemelt célja a tudományterületek közötti együttműködés erősítése, illetve a kutatások által elért eredmények társadalmi „hasznosítása”. A kutatócsoportok legfeljebb 4 millió euró összegű támogatást igényelhetnek, amelyből a finanszírozás nagy részét nyílt pályázati felhívások útján ítélik majd oda, előre meghatározott tematikus prioritások nélkül. Emellett létrehoznak öt „Pathfinder kihívást”, amelyekre 132 millió eurót különítettek el. A kihívások a mesterséges intelligencia (MI), az agyi aktivitás mérésére szolgáló eszközök, sejt- és génterápia, zöld hidrogén és mesterséges élő anyagok témák köré épülnek majd. Emellett az Európai Innovációs Tanács keretében több új innovációval kapcsolatos díjat is alapítottak, mint a női vállalkozókat elismerő Női Innovátorok Európai Unió Díja, vagy a helyi innovációs ökoszisztémát fejlesztő városok számára az Európa Innovációs Fővárosa (iCapital) díj. Továbbá az európai szociális innovációs versenypályázat célja az, hogy ösztönözze, támogassa és jutalmazza azokat a szociális innovációkat, amelyek segítik azonosítani, fejleszteni és megerősíteni az emberek és szervezetek rezilienciakészségét.

Integráció az innováció útján, megalakult az Európai Innovációs Tanács

Az Európai Innovációs Tanács 2021-es létrehozásával a még 2013-ban felállított Európai Kis- és Közepes Vállalkozások Ügynöksége (Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises, EASME) átalakult 2021. április 1-jével, és létrejött egy új ügynökség, az Európai Innovációs Tanács, valamint a Kis- és Közepes Vállalkozások Végrehajtó Ügynöksége (European Innovation Council and Small and Medium-sized Enterprises Executive Agency, EISMEA). Az új Tanács megjelenése a korábbi programok intézményrendszerén is változtatott a következők szerint:

- Az EIC- és a COSME-programokat az EISMEA kapta;
- az Európai Tengeri és Halászati Alap (European Maritime and Fisheries Fund, EMFF), a LIFE program, a H2020 Energiahatékonysági program (Horizon 2020 Energy Efficiency market-uptake activities, CSA) az új LIFE programhoz kerültek;
- a H2020 program klímatervei az Európai Klíma, Infrastruktúra és Környezet Ügynökséghez (European Climate, Infrastructure and Environment Executive Agency, CINEA) került;
- a környezeti és erőforrás-felhasználás hatékonyságát célzó projektek az Európai Kutatási Ügynökséghez (European Research Executive Agency, REA) tagozódtak be;
- végül pedig a nyersanyagprojektek az újonnan felállított Európai Egészségügyi és Digitalizációs Ügynökséghez (European Health and Digital Executive Agency, HaDEA) kerültek.

Az unió innovációs politikája az Európai Innovációs Tanács felállításával, annak ötletének megszületését követő hatodik évben várhatóan új irányt vesz, amelynek főszerében nagy kockázatú, de új piaci lehetőségeket, illetve munkahelyeket teremtő innovációk állnak, a kvv- és startupszektorral a fókuszban.

2021. április 9.

Felhasznált irodalom

Európai Bizottság: *Javaslat – A Tanács határozata az Európai horizont kutatási és innovációs keretprogram végrehajtását szolgáló egyedi program létrehozásáról* COM(2018) 436 végleges (2018. június 7.). Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52018PC0436>